

Landsmålsarkivets frågelista M 129.

Offerkastar.*E. Odstedt
sept. 1937.*

Frågelistan utarbetad under samarbete
mellan Västsvenska Folkminnesarkivet
och ULMA.

Sök uppsåra alla på Eder ort förefintliga offerkastar (kasthögar) eller rester därav och angiv så noga som möjligt var de äro belägna. Uppteckna alla till högarna knutna traditioner med ledning av frågorna nedan. Sök om möjligt skaffa fotografi av offerkastarna.

I. Kast där särskild händelse tilldragit sig.

1. Finns någon särskild plats där man brukat kasta en sten, pinne e.d., då man gått förbi?
2. Vad kallas en hög som uppstått på sådant sätt?
3. Vad har skett på platsen? Kan man uppgiva hur länge det är sedan händelsen tilldragit sig? Har själva platsen fått något särskilt namn på grund av händelsen?
4. Vad brukade man kasta? Vad kallades kastandet (offra, klä
bålet e.d.)?
5. Vad tänkte man sig att kastandet skulle ha för verkan? Vad riskerade man om man inte kastade något?
6. Om platsen var en dödsplats, trodde man då att den dödes ande uppehöll sig där? Hade man sett något övernaturligt där? Var den döde begravnen där?
7. Ansåg man att den döde kunde skada de förbipasserande? Vad trodde man om anledningen till att den döde ville skada de levande?
8. Kastade man vid vilken tid på dygnet man än passerade, eller var det endast viss tid? Kastade man endast när man for bort, ej på hemvägen?
9. Om flera voro i sällskap, kunde då en kasta för alla, eller skulle var och en kasta för sig?
10. Skulle man säga något, då man kastade?
11. Finnas kasthögar på platser där man brukat vila med lik på väg till kyrkogården?
12. Brukade man kasta något in på kyrkogård eller begravningsplats, när man gick förbi? Vad var meningen därmed?
13. Har man känt till något annat sätt att utmärka dödsplats (rest sten, kors, märke i träd, påle etc.)? Har man kastat även där?
14. Kastade man på forngravar, vid bautastenar o.d. ?
15. Har kasthög uppkommit, där någon skamlig handling begåtts? Vilka slags handlingar?
16. Var det farligt att ta något från kasthögen? Exempel härpå! Brukade man bränna hela högen ibland? Skedde i så fall detta på någon viss dag av året?
17. Fortlever seden ännu, eller när ungefär slutade man på Eder

ort att kasta på detta sätt på märkesplatser?

II. Andra slag av kastroggar.

18. Kanner man till kastroggar som ej utmärka d6ds- eller skamplatser, utan som tillkommit genom att man kastat n6gott f6ratt vinna lycka f6r ett f6retag eller avv6rja olycka f6r detsamma?

19. Vilken ben6mning p6 dessa h6gar?

Beskriv i det f6ljande, i samband med de s6rskilda uppgifterna, var kastroggar av denna art uppkommit (vid stigar och v6gar, stig- och v6gkorsningar, vid foten av berg, p6 stonar, i ih6lig stubbe e.d.). Uppgiv 6ven vad man kastade och om man sade n6gott s6rskilt vid kastandet.

20. Kastade man f6r lycka med jakt? Med fiske?

21. Brukade man kasta p6 s6rskilda h6gar f6r lycka med kreatur? N6r? Ex. vid n6gon s6rskild 6rsh6gtid, vid vallg6ng, vid bodf6ring, vid s6kandet efter bortkomna kreatur? Kastade man b6de vid avf6rden och vid 6terkomsten? Vilka speciella f6ljder skulle kastandet i de olika fallen ha?

22. Kastade man vid resa? Vid bestigning av n6gott berg? Varf6r? Kastade man b6de vid avf6rden och 6terkomsten?

23. Kastade man f6r n6gra andra speciella 6ndam6l, ex. med 6nskan om egen v6lg6ng, f6r att ej bli ogift, f6r att kunna 6ssen?

24. Har det f6rekommit att havande kvinnor kastat p6 n6gon h6g f6r att f66 l6tt f6rl6ssning? Var det i s6 fall p6 n6gon h6g p6 en d6dsplats eller var det p6 n6gott annat slag av kastrogg?

25. F6rekom s6dana h6gar vid h6lsok6llor? Vid 6lvkvarnar? Varf6r skulle man kasta p6 dessa st6llen?

26. Har det f6rekommit att man p6 n6gon sten vid en strand lagt blommor, vackra stonar, sm6rg6sar e.d.? Varf6r?

27. Kanner man till uttryck s6dana som att man kastade kvisten p6 kvisth6gen 6t "risgubben", eller att man kastade en sten p6 en stenh6g f6r att "sk6nka fattiggubben"? Vad menas med dessa eller andra dylika uttryck?

28. Har det f6rekommit att man p6 n6gon s6rskild plats brukat h6nga upp sm6 trasor i tr6d? Varf6r?